

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-23

Ärendenummer EXF-2024-00613

EXN 2024-05-20

Handläggare

Anna Hassani Nordqvist

Telefon: 031-368 2811

E-post:

anna.hassani.nordqvist@exploatering.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen angående remiss SOU 2023:72, Enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande

Förslag till beslut

I exploateringsnämnden

1. Exploateringsnämnden avstår från att ta ställning i förslaget om enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande och översänder exploateringsförvaltningens yttrande i tjänsteutlåtande som sitt eget till kommunstyrelsen.
2. Exploateringsnämnden justerar ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Utredarnas har på uppdrag av regeringen gjort en översyn av de bestämmelser i plan- och bygglagen som avser vatten. Syftet med utredningen har för det första varit att förenkla och förtydliga på vilket sätt miljökvalitetsnormer för vatten ska få genomslag vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen på ett sätt som motsvarar kraven i EU-rätten och som underlättar kommunernas tillämpning av dessa krav. För det andra har syftet varit att ge kommunerna de verktyg som behövs för att säkerställa att de krav på miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar för dag- och dricksvatten som ställs vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen kan genomföras.

Exploateringsnämnden har i sitt uppdrag som stadens markägare, lantmäterimyndighet och i planering och utbyggnad av allmänplats en viktig roll i stadens arbeten för att bygga en robust stad som är anpassad till ett förändrat klimat. I exploateringsavtal och markupplåtelseavtal är det möjligt att ställa krav på exploatörer att genomföra åtgärder för dagvatten och samt att de är med och medfinansiera åtgärder som kommunen bygger. I dag saknar kommunen möjligheter att ställa krav och begära finansiering från både exploatörer och befintliga fastighetsägare för skyfallsåtgärder som kommunen genomför.

Förslagen som utredarna presenterar bedöms bidra till att förenkla och förtydliga kommunens möjlighet att ställa krav och täcka kostnader för dagvattenåtgärder, samtidigt som det fortfarande finns en hel del oklarheter kring kravställning, ansvar och finansiering för skyfallsåtgärder.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De långsiktiga konsekvenserna av förslaget bedöms positivt, så väl internt som externt, eftersom det bidrar till att minska framtida kostnader kopplat till extremväder. Även de

långsiktiga vinsterna förväntas öka då förslaget bidrar till att stärka miljöer som är viktiga för ekosystemtjänster som samhället är beroende av.

På kort sikt förväntas kostnader till viss del öka för att för att staden kan behöva lösa in privat mark som är strategiskt viktig för dagvatten och skyfallshantering. Förslaget kan även minska andelen säljbar kommunal mark då större ytor behöver avsättas för att ge utrymme för dagvatten- och skyfallsåtgärder inom allmänplatsmark samtidigt som det ska finnas tillräckligt utrymme för alla andra funktioner som ska rymmas inom allmänplats. Till viss del kan ytor över mark och volymer under mark samnyttjas men det kommer inte vara möjligt för alla dagvatten- och skyfallsåtgärder.

Bedömning ur ekologisk och social dimension

Den ekologiska dimensionen förväntas stärkas både i ett kort och ett långt perspektiv. Ekosystemtjänster som dagvatten och skyfallslösningar ger i staden bedöms även ge positiva effekter på den ekonomiska dimensionen men de kan vara svåra att beräkna. Ekosystemtjänster har ofta en positiv inverkan på den sociala dimensionen men i vissa fall kan de konkurrera om samma utrymme. I de fall den ekologiska och sociala funktionen konkurrerar med varandra kan en starkare reglering som stärker den ekologiska dimensionen av dagvattenåtgärder bidra till att påverka gestaltning av sociala funktioner.

Samverkan

Förvaltningen har bedömt att facklig samverkan inte är aktuellt i detta ärende.

Bilagor

1. Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet – En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande, SOU 2023:72

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Exploateringsnämnden har fått remissen för eventuellt yttrande. Remissen har gått till de stadsbyggande förvaltningarna, kretslopp och vatten samt miljöförvaltningen. Yttrandet ska lämnas till kommunstyrelsen senast 2024-05-20.

Beskrivning av ärendet

Utredarnas har på uppdrag av regeringen haft till uppgift att göra en översyn av de bestämmelser i plan- och bygglagen som avser vatten. Syftet med utredningen har för det första varit att förenkla och förtydliga på vilket sätt miljökvalitetsnormer för vatten ska få genomslag vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen på ett sätt som motsvarar kraven i EU-rätten och som underlättar kommunernas tillämpning av dessa krav. För det andra har syftet varit att ge kommunerna de verktyg som behövs för att säkerställa att de krav på miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar för dag- och dricksvatten som ställs vid planläggning och prövning enligt plan- och bygglagen kan genomföras.

Exploateringsnämnden har i sitt uppdrag som stadens markägare, lantmäterimyndighet och i planering och utbyggnad av allmänplats en viktig roll i stadens arbeten för att bygga en robust stad som är anpassad till ett förändrat klimat. I exploateringsavtal och markupplåtelseavtal är det möjligt att ställa krav på exploatörer att genomföra åtgärder för dagvatten och att medfinansiera åtgärder som kommunen bygger. I dag saknar kommunen möjligheter att ställa krav och begära finansiering från både exploatörer och befintliga fastighetsägare för skyfallsåtgärder som kommunen genomför men som ger nytta både för nya exploateringar och befintlig bebyggelse. Detta försvårar möjligheten att klimatsäkra staden samtidigt som skattekollektivet får stå för hela kostnaden.

Förslagen som utredarna presenterar bedöms bidra till att förenkla och förtydliga kommunens möjlighet att ställa krav och täcka kostnader för dagvattenåtgärder, samtidigt som det fortfarande finns en hel del oklarheter kring kravställning, ansvar och finansiering för skyfallsåtgärder. I utredningen kan det i vissa delar tolkas som att lämnande författningsförslag även ska vara tillämpliga på regnintensitet som överskrider VA-huvudmannens ansvar, men användningen av begreppen dagvatten och skyfall gör det svårt att tolka vad som menas och det är önskvärt att detta förtydligas. Ett exempel på oklar användning av begreppen dagvatten respektive skyfall presenteras i texten nedan och kommer från sidan 672 i SOU 2023:72, där kan man läsa nedanstående text.

Utgångspunkten bör även fortsatt vara att kommunen ska vidta alla de åtgärder som är tekniskt och ekonomiskt försvarbara för att kunna hantera dagvatten på allmän plats. Samtidigt kan vi konstatera att dagvatten vid skyfall normalt är så stora att endast en liten del kan avledas via det allmänna dagvattenledningsnätet och de allmänna öppna dagvattenlösningarna. Precis som Klimatanpassningsutredningen konstaterade gör vi bedömningen att dagvattenåtgärder därför även kan behöva vidtas på enskilda fastigheter. Lokalt omhändertagande av dagvatten på kvartersmark bidrar dessutom både till en nödvändig tröghet i dagvattensystemen och ett upprätthållande av grundvattennivåerna. Även om enskilda fastighetsägare via bestämmelser i jordabalken, miljöbalken och plan- och bygglagen (se beskrivning i avsnitt 8.3.5) redan har ett generellt ansvar att se till att avvattningen av den egna tomten inte medför en betydande olägenhet för omgivningen, och även om det redan finns vissa möjligheter att förelägga om dagvattenåtgärder med stöd av miljöbalken i syfte att minska risken för spridning av

föroreningar, gör vi bedömningen att det kan finnas särskilda situationer då kommunen bör kunna förelägga en enskild fastighetsägare att vidta sådana dagvattenåtgärder som behövs för att förebygga problem vid kommande skyfall. Detta är också redan möjligt i Finland samt i Norge från den 1 januari 2024 (se beskrivning i avsnitt 5.4.9 och 5.5.9). I praktiken skulle det kunna handla om att fastighetsägaren exempelvis behöver sätta upp tunnor för att samla vatten från tak, plantera ett träd eller ordna regnbäddar, ta bort delar av en asfalterad trottoar, gräva ett dike som leder dagvattnet till en bäck eller bygga ett särskilt område för dagvattenavrinning. Syftet med åtgärden eller åtgärderna bör vara att fastigheten ska kunna hantera dagvatten med en viss nederbördsintensitet.

Här används begreppen dagvatten och skyfall på ett sätt som gör det svårt att tyda om det är möjligt att ställa krav på skyfall. Dels lyfts möjligheten att ställa krav på åtgärder för skyfall samtidigt som de åtgärder som exemplifieras endast är behjälpliga vid mindre regnintensitet, vilket vanligtvis benämns som dagvatten.

Förvaltningens bedömning

Överlag är bedömningen att författningsförändringar i SOU 2023:72, förenklar och förtydligar kommunens möjlighet att hantera dagvattenfrågor i planläggning och vid byggnation. För att ge kommunen tydliga verktyg även för hantering av skyfallslösningar och verktyg för att anlägga och bekosta dessa, är det önskvärt med ett förtydligande av hur de nya författningsförslagen är tillämpliga på regn som överskrider en återkomsttid på 10 år, i befintlig bebyggelse, respektive 20 år, i ny bebyggelse. Alltså regn som ofta benämns skyfall och som överskrider de krav som ställs på en allmän Va-anläggning.

Kristina Lindfors

Direktör exploateringsförvaltningen

Elisabet Gondinger

Avdelningschef Projekt norr